

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зиммель Г. Созерцание жизни / Г. Зиммель // Избранное. В 2-х т. – Т. 2. – М.: Юристъ, 1996. – 608 с.
2. Мамардашвили М. К. Философские чтения / М.К. Мамардашвили. – СПб.: Азбука-классика, 2002. – 832 с.
3. Микешина Л. А. Философия познания / Л.А. Микешина – М.: «Канон+» РООН «Реабилитация», 2009. – 560 с.
4. Ортега-и-Гассет Х. Избранные труды / Х. Ортега-и-Гассет. – М.: Изд-во «Весь мир», 1997. – 704 с.
5. Хайдеггер М. Время и бытие / М. Хайдеггер. – М.: Республика, 1993. – 448 с.
6. Шпенглер О. Закат Европы / О. Шпенглер. – Мн.: Харвест, 2000. – 1376 с.
7. Щедровицкий П. Г. Изменения мышления на рубеже XXI столетия: социокультурные вызовы / П.Г. Щедровицкий // Вопросы философии. – 2007. - № 1. – С. 36-54.

Каменчук Тетяна Олегівна – кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук Державного закладу «Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського» м. Одеса, Україна.

Зубар Наталія Вікторівна – ОКР «Спеціаліст» Факультет початкових класів, Державного закладу «Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського» м. Одеса, Україна.

УДК:659

СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА У ПОЛІТИЦІ

Стратегія і тактика у політиці – це рівні планування і управління політичним процесом. Стратегія формується як загальна мета руху і загальні принципи і способи її досягнення і реалізується через ідеологічні теорії, маніфести, загальні програми політичних партій і еліт. Тактика створюється як дроблення стратегічного процесу на етапи або елементи, що становлять собою одночасно самостійні процеси і моменти цілого. Таким чином, стратегія і тактика є одночасно тотожними і різними, є одним цілим, що розрізнені в собі та складаються з окремих елементів.

Ключові слова: стратегія, тактика, політика, компетентність, реформування.

СТРАТЕГИЯ И ТАКТИКА В ПОЛИТИКЕ

Стратегия и тактика в политике – это уровни планирования и управления политическим процессом. Стратегия формируется как общая цель движения и общие принципы и способы ее достижения и реализуется через идеологические теории, манифесты, общие программы политических партий и элит. Тактика создается как дробление стратегического процесса на этапы или элементы, составляющие собой одновременно самостоятельные процессы и моменты целого. Таким образом, стратегия и тактика одновременно тождественными и различными, являются одним целым, что разрозненные в себе и состоят из отдельных элементов.

Ключевые слова: Стратегия, тактика, политика, компетентность, реформирования.

STRATEGY AND TACTICS IN POLITICS

Strategy and tactics in politics - a level of planning and management of the political process. The strategy emerging as a general purpose traffic and general principles and ways to achieve it and

realized through ideological theories, manifestos, general programs of political parties and elites. Tactics created a crushing strategic process into stages or elements that constitute a separate both processes and aspects of the whole. Thus, the strategy and tactics are both identical and different, there is one piece that a fragmented and consist of individual elements.

Keywords: *Strategy, tactics, policy, competence, reform.*

Важливою проблемою при розгляді компетентності як істотної риси стратегічних і тактичних дій у політиці є відповідність тактики – стратегії (можна бути компетентним стратегічно, але некомпетентним тактично, і тоді провал управлінської діяльності забезпечений). Тому розгляд компетентності в галузі стратегії і тактики уявляється нам досить продуктивним теоретичним підходом.

Говорячи про стратегію, мається на увазі постановка самих фундаментальних цілей, що вказують шляхи розвитку даного соціуму, що визначають траєкторію його руху не на один рік уперед. Щоб такі цілі могли бути поставлені, необхідне самовизначення країни (держави) на шкалі історичного руху.

Процес глобалізації ставить перед кожною країною питання про те, чи зберігати історично сформовану самобутність, дотримуючись традиції, або прагнути до того, щоб розділити з домінуючим західним світом його динамічний ринковий шлях. Стратегія зв'язана з вибором типу суспільства, і верховна влада зобов'язана бути різнобічно компетентною для того, щоб здійснити вибір свідомо і відповідально.

Звичайно, варто усвідомлювати те, що історичні шляхи визначаються не тільки політичними рішеннями. У свій час В. Ленін і більшовики могли встановити політичний устрій, названий соціалізмом, але не могли зімпровізувати економічний рівень розвитку держави, що відповідав би самій ідеї соціалізму, не могли разом змінити традиції і культуру. Це показує, що соціальна реальність має власну логіку руху, незалежну від бажань політиків. Але це означає, що тим важливіше для політиків мати компетентність – знання економічних, політичних і культурних законів і тенденцій [3, с. 34]. Це знання, якщо воно і не забезпечує чіткого вибудовування бажаної політичної лінії, проте дозволяє уникнути помилок і наступних за ними проблем, що виникають із відсутності елементарних знань та навичок.

Втім, як показує політична практика, роль особистостей, насамперед великих політиків, вождів, воєначальників не така вже й мала. Нехай їх дії виявляються ефективними тільки при наявності сформованих об'єктивних передумов, нехай вони з неминучістю повинні спиратися на стихійно сформовану готовність мас до визначеного типу поведінки, все-таки саме конкретні суб'єкти – Наполеон, Сталін, Гітлер, Рузвельт і т.д. визначають вигляд історії на цілі епохи [2, с. 115-123]. Для поколінь людей компетентні або некомпетентні дії політиків обертаються поганими або гарними умовами життя, війнами або миром, заможністю або бідністю.

Усе це означає, що про компетентність політиків судять за результатами їх діянь, по наслідках їх рішень. Мотиви, звичайно, деякою мірою приймаються до уваги, але, скоріше, політологами, публіцистами, ніж народом. Компетентний не той, хто володіє знанням і в кого було багато оригінальних ідей, а той, хто успішно втілює свої плани в життя, створивши населенню в цілому й окремим соціальним групам зокрема сприятливі умови для життя і розвитку. Якщо ж «компетентний» політик не діяв або гірше того – наробив помилок, то його не можливо вважати дійсно компетентним.

Але уявимо собі, що політик висунув благі цілі, склав плани дій, за допомогою фахівців розписав соціальну технологію, однак в нього не вистачило волі й енергії для втілення їх у життя. Чи вправі ми в цьому випадку говорити про компетентність керівництва? Компетентність, помножена на бездіяльність, дає політичний нуль. Саме тому, говорячи надалі про чисто ментальні характеристики політика, про його цілі, знання, декларації, рішення, автор роботи буде мати на увазі, що компетентністю все це може бути названо лише за умови прояву політичної волі, при послідовному практичному виконанні задуманого.

Розглянемо конкретніше, які необхідні елементи входять до складу стратегічної компетентності політичного керівника. Мова може йти як про представників вищої законодавчої, так і виконавчої влади.

Осмислення власного місця на шкалі світового розвитку й усвідомлення потреб суспільства (у першу чергу його проведених соціальних груп та страт, що домінують) веде політика спочатку до інтуїтивного схоплення, а потім до постановки великої соціально-політичної мети. Підкреслимо, що сам політик – це представник визначеного класу, прошарку, стану (якщо в сучасних умовах доречно говорити про стани). Крім того, через політика можуть лобювати свої інтереси конкретні соціальні групи, з якими він не зв'язаний своїм походженням, але виявився зв'язаний економічно. Отже, вся сукупність інтересів політика і його представлення про належний порядок речей веде його до вибору конкретної мети для суспільства, у верхах якого він знаходиться. Звичайно, в абсолютній більшості випадків політик цей буває не самотній, він має однодумців, і кожна реальна соціальна мета виробляється в результаті своєрідного «мозкового штурму», в якому бере участь більш-менш спаяна група політиків. Усе це так само відноситься до державного управління, як і до будь-якої іншої політичної діяльності, в якій розробляються стратегічні цілі.

Висунута мета суспільного розвитку (або стабільності) може бачитися керівництву досить ясно або ж невиразно. Державне керівництво не завжди відразу генерує ясні цілі і оформляє їх в теоретичну і пропагандистську форму. Навіть у радянські часи, коли існувала марксистсько-ленінська ідеологія, що затверджувала довгострокові соціальні цілі, окремі керівники, приходячи до влади, повинні були застосувати їх до періоду власного володарювання і на їх основі виробити свої цілі, які були доступні для цього періоду. Це не завжди спрацьовувало. Так, у часи раннього правління Л. Брежнєва його жартівливо називали «бровеносец в потемках», що відображало в масовій свідомості розуміння розгубленості вищого керівництва. Однак, раніше або пізніше генеральна мета стає більш виразною і питання її зміни – це питання зміни політичного керівництва в державі.

Висунута стратегічна мета (як правило – цілий пакет вищих цілей, тісно, зв'язаних між собою) може бути реалістичною (досяжною) або утопічною. Звичайно, про високу компетентність вищого керівництва ми можемо повною мірою говорити насамперед тоді, коли ціль реальна і досяжна, коли до результатів її досягнення можуть залучитися не тільки прийдешні гіпотетичні покоління, але й люди, що живуть тут і зараз. Так, наприклад, цілі, задані «новим курсом» Ф. Д. Рузвельта були цілком здійсненні при житті наявних поколінь, у той час як комунізм, проголошений В. І. Леніном, відсував «світле життя» у далеке майбутнє, заради якого треба було багато страждати і жертвувати сьогодні. Втім, утопічність і реалістичність мети виявляється найчастіше в ході її реалізації, – не все можливо спрогнозувати заздалегідь [1, с. 34]. Хоча критерієм реалістичності соціальної мети може бути ступінь її співвіднесеності з абстрактним ідеалом. Якщо уряд обіцяє своїм громадянам незабаром загальне братерство і рай на землі, то ця ціль, швидше за все, утопічна, тому що всьому сучасному людству, що не обізнане в економічних і соціальних проблемах, до ідеалу дуже далеко, а побудувати його в окремо взятій країні, як показав історичний досвід, неможливо.

За своїм змістом висунуті вищим політичним керівництвом стратегічні цілі можуть пропонувати:

- збереження або відтворення наявного політичного й економічного становища;
- реформування економіки і політики країни;
- соціальні зміни великих масштабів засобами соціальної інженерії.

При цьому, декларовані цілі можуть істотно відрізнятись від реальних, які в дійсності переслідуються політиками. Так, незважаючи на періодичні кампанії, проведені в тій або іншій сфері громадського життя, які проводила компартія в СРСР аж до горбачовської перебудови, власне кажучи, нічого не змінювала в житті країни. Основні акції соціальної інженерії, що радикально змінюють всі галузі життя, приходяться на ленінсько-сталінський період, пізніша

ж влада протягом ряду років просто відтворювала сформовану ситуацію, все більш втрачаючи над нею контроль. Так, для більшої реальності зазначеної цілі – будівництво комунізму (ціль «соціально-інженерна») час від часу висувалися нові гасла, але мети кардинального реформування не висувалося.

Прямо протилежна ситуація була в період так званої перебудови, коли були заявлені задачі реформування суспільства, тобто повільного поступового перетворення в рамках збереження колишніх сутнісних характеристик, однак пішов соціальний обвал, повна зміна якості соціуму, що, зрозуміло, не було суто випадковим, а з'явилося результатом реалізації окремих цілей як ряду вітчизняних політичних діячів, так і їх зарубіжними порадників.

Коли ціль компетентно поставлена, вона здійснена і досягається ефективними засобами.

Висування цілей реформування припускає вибір моделі подальшого соціального розвитку. Ці моделі або творяться соціально-політичними першопрохідниками, або запозичаються з наявного політичного досвіду, переймаються в зарубіжних країнах. Компетентність виражається (повинна виражатися) тут не тільки в розумінні власних достоїнств і недоліків обраної моделі (її абстрактно-теоретичних характеристик), скільки в усвідомленні і розумінні застосовності або незастосовності цієї моделі до можливостей і перспектив даної конкретної країни.

Якщо модель обрана при недостатньому розумінні (запозичена в результаті простого наслідування), то наступним проявом компетентності буде здатність або зовсім від неї відмовитися, або скорегувати її згідно з наявними умовами. Так, наприклад, наприкінці 40-х років ХХ століття Мао-цзедун і його соратники, наслідуючи СРСР, зробили ставку на розвиток важкої промисловості при приниженні ролі легкої. Однак незабаром вони зрозуміли, що ця модель нереалістична, оскільки вона не забезпечувала вирішення проблем сільського господарства і становище селян. Були переглянуті пріоритети, налагоджені зв'язки між промисловістю і сільським господарством, промислові підприємства стали розташовуватися не тільки в містах, але й у сільській місцевості, що дозволило використовувати надлишки робочих рук у селі.

В українській політичній думці здавна обговорювалося питання про необхідну Україні модель розвитку. Дискусії про європейський або євразійський шлях у розвитку нашої країни дебатується й у наші дні. Головне питання – усвідомити, наскільки той або інший напрямки відповідають реальному стану справ – характерові економіки та суспільній свідомості.

Варто підкреслити, що в реальності набір соціальних цілей і моделей розвитку обирається політичним керівництвом аж ніяк не тільки на базі компетентності, знань і політичного досвіду, але насамперед на підставі соціально-групових інтересів, які представляє дана група політиків-керівників або видатний діяч держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дарендорф Р. Тропы из утопии. Работы по теории и истории социологии / Пер. с нем. Б. Скуратова и В. Близнакова. – М.: Практис, 2002. – 536 с.
2. Фрейд З. Избранное / Сост., предисл. А.И. Белкина. – М. Внешторгиздат, 1989. – 448 с.
3. Almond G., Verba S. The Civil Culture. Political Attitudes and Democracy in Five Nations. – Boston, 1965.